

POMOĆ

„POMOĆ - Doprinos pristupu izbeglica i raseljenih lica pravima i mogućnostima zapošljavanja“

Pilot projekat -Socijalne inovacije

Izveštaj o istraživanju socijalnog i ekonomskog statusa izbeglica i njihovim potrebama u šest opština

April 2019. godine

Sadržaj

Contents

Izveštaj o istraživanju socijalnog i ekonomskog statusa izbeglica i njihovim potrebama u šest opština.....	1
Sadržaj..	2
1. Uvod..	3
2. Analiza socijalnog i ekonomskog statusa izbeglica i njihovih potreba – ukupan uzorak, urbana i ruralna naselja	4
2.1. Uzorak istraživanja.....	4
2.2. Stav nosioca domaćinstva prema pokretanju sopstvenog posla.....	7
3. Zaključci i preporuke na nivou ukupnog uzorka i uzorka u gradskim i seoskim naseljima	11
3.1. Zaključci	11
3.2. Preporuke	12
4. Analiza socijalnog i ekonomskog statusa izbeglica i njihovih potreba – pregled po opštinama.....	13
4.1. Opština Ruma	13
4.2. Opština Pančevo	16
4.3. Opština Stara Pazova	19
4.4. Opština Kula.....	22
4.5. Opština Sremska Mitrovica.....	25
4.6. Gradska opština Palilula – naselje Ovča.....	27
5. Zaključci i preporuke na nivou opština	29
5.1. Zaključci	29
5.2. Preporuke	30

1. Uvod

U okviru projekta CARE (Pomoć) koji Igmanska inicijativa sprovodi u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Hrvatskoj i Srbiji, kao deo podrške korisnicima Regionalnog programa stambenog zbrinjavanja izbeglica (RHP), jedna komponenta je posvećena identifikovanju socijalno-inovativnih modela pomoći koji bi se mogli primeniti kao dodatni vid podrške porodicama koje su ostvarile relativno trajno rešenje stambenog pitanja, ali su i dalje suočene sa izazovima pune socijalne inkluzije i ekonomskе stabilnosti. Ova komponenta HELP projekta se sprovodi u Srbiji u bliskoj saradnju sa institucijama sistema, pre svega Komesarijatom za izbeglice Republike Srbije i relevantnim organima/službama na opštinskому nivou, kao što su poverenici za izbeglice.

Istraživanje socio-ekonomskog stanja, potreba i kapaciteta izbegličkih porodica – korisnika RHP programa obavljeno je u opštinama Ruma, Pančevo, Stara Pazova, Beograd /gradska opština Palilula - naselje Ovča, Sremska Mitrovica i Kula je bilo inicijalno i u daljoj implementaciji projekta će biti dopunjeno nalazima iz dubinskog sagledavanja individualnih potreba i kapaciteta svake od identifikovanih porodica/domaćinstava. Inicijalno istraživanje je obavljeno pomoću upitnika posebno konstruisanog za tu svrhu koji je sadržao veći broj pitanja o statusu i potrebama ispitanika i njihovih domaćinstava. Na osnovu svih prikupljenih i analiziranih podataka iz inicijalnog i naknadnog, dubinskog istraživanja, definisće se konkretni vid podrške usmeren ka jačanju kapaciteta porodice/domaćinstva za samostalno socijalno i ekonomsko funkcionisanje.

Svi pojmovi u Izveštaju iskazani u muškom rodu podjednako se odnose i na ženski rod.

2. Analiza socijalnog i ekonomskog statusa izbeglica i njihovih potreba – ukupan uzorak, urbana i ruralna naselja

2.1 Uzorak istraživanja

Uzorak istraživanja je obuhvatio 128 nosilaca domaćinstva – 76 muškaraca (59, 4%) i 52(40,6%) žene. Struktura uzorka po opština je prikazana u tabeli 1. U okviru celokupnog istraživanja, jedinica analize je bila domaćinstvo, preko svog predstavnika – nosioca domaćinstva.

Tabela 1: Struktura uzorka po opština

Opština	Nosilac domaćinstva M	Nosilac domaćinstva Ž	Ukupno
GO Palilula - Ovča	12	16	28
Kula	21	13	34
Pančevo	13	5	18
Ruma	9	2	11
S. Mitrovica	14	10	24
Stara Pazova	10	3	13
Ukupno	76	52	128

U okviru svake opštine, sem GO Palilula – Ovča, ispitanici su se izjasnili da li žive u gradskom ili seoskom naselju. U Ovči svi ispitanici su u urbanom naselju i žive u namenski izgrađenim stambenim zgradama. Tabela 2 prikazuje strukturu ispitanika prema tipu naselja.

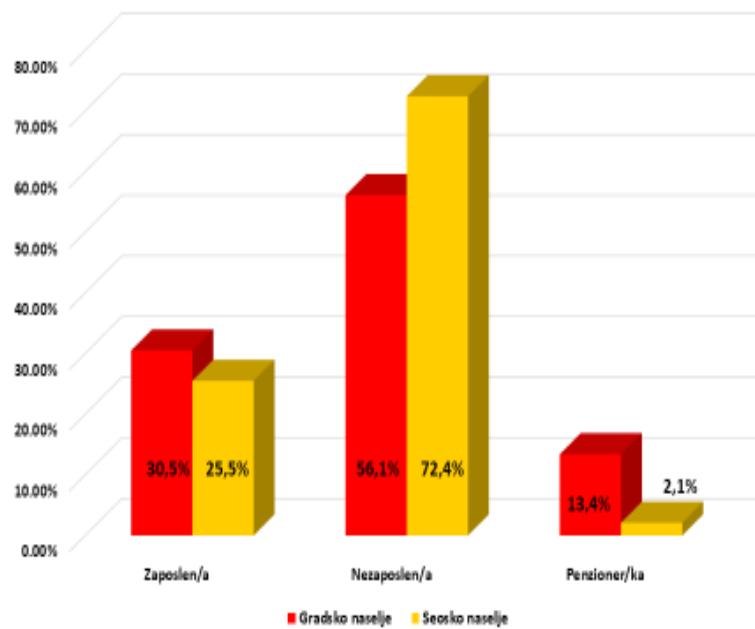
Tabela 2: Struktura ispitanika u uzorku prema tipu naselja

	Pol nosioca domaćinstva	Frekvencija	Procenat
Gradsko naselje	Muško	44	53,7%
	Žensko	38	46,3%
	Ukupno	82	100,0%
Seoska naselja	Muško	34	72,3%
	Žensko	13	27,7%
	Ukupno	47	100,0%

Grafikon 1 prikazuje radni status nosioca domaćinstva. Zapaža se da je u gradskim naseljima 30,5% ispitanika – nosilaca domaćinstva koji su zaposleni, 56,1% je nezaposlenih i 13,4% su penzioneri. U seoskim naseljima je manji procenat zaposlenih nosilaca domaćinstva – 25,5% i manji procenat penzionera – 2,1%, dok je procenat nezaposlenih znatno viši – 72,4%.

Grafikon 1.

Radni status nosioca domaćinstva

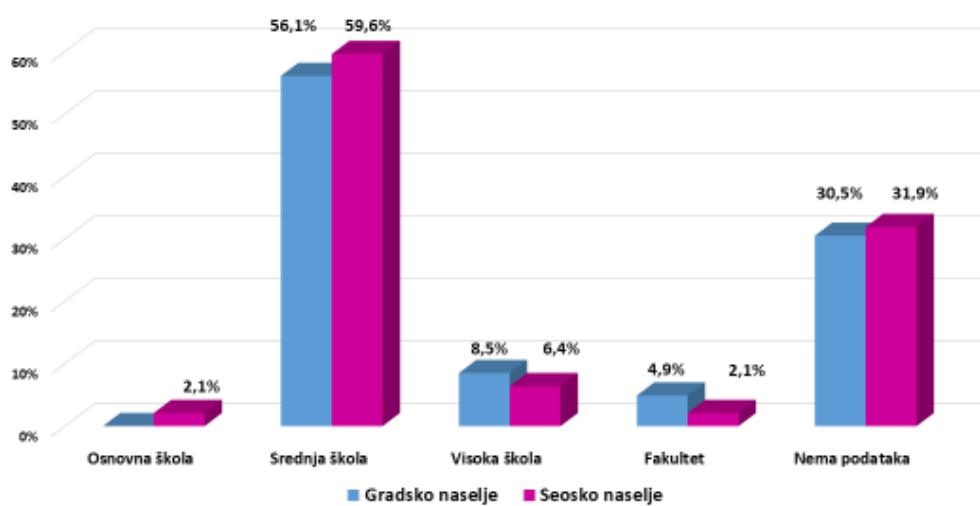

7

Iz grafikona 2 se vidi da najveći procenat nosilaca domaćinstva i u gradskim (56,1%) i u seoskim naseljima (59,6%) ima završenu srednju školu. Međutim, u oba tipa naselja oko trećine ispitanika se nije izjasnilo o nivou obrazovanja.

Grafikon 2.

Nivo obrazovanja nosioca domaćinstva

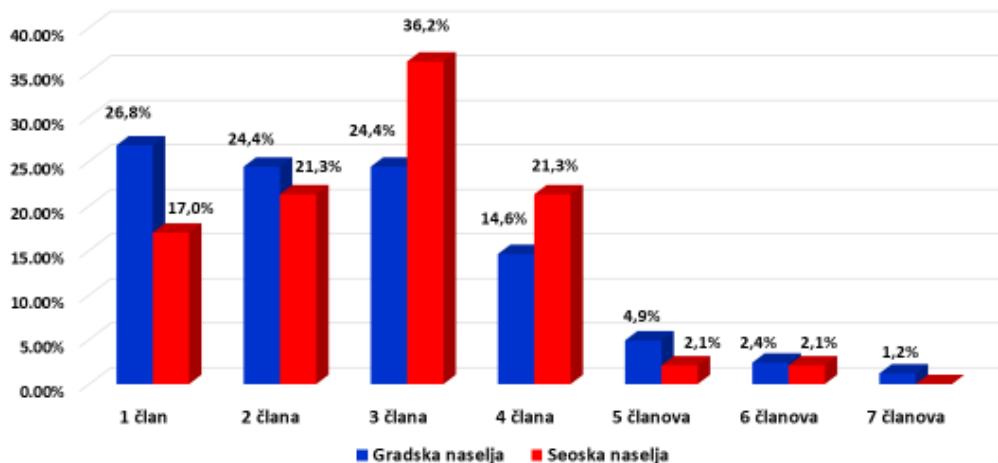

8

Broj članova domaćinstva na nivou ukupnog uzorka se kretao od jedan do sedam, s tim što je samo u gradskim naseljima bilo jedno sedmočlano domaćinstvo. U gradskim naseljima su gotovo ravnopravno bile zastupljena jednočlana (26,6%), dvočlana (24,4%) i tročlana domaćinstva (24,4%), a u seoskim naseljima su dominirala tročlana domaćinstva (36,2%). Grafikon 3 prikazuje detalje.

Grafikon 3.

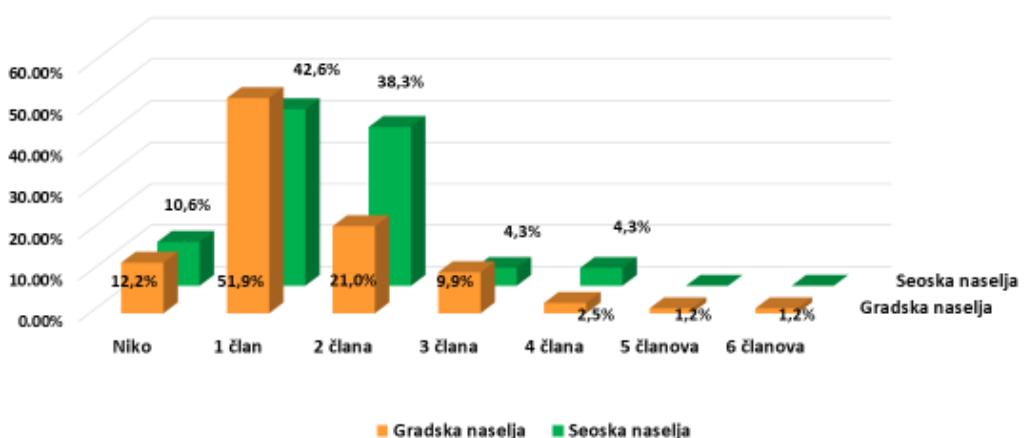
Broj članova domaćinstva

9

Grafikon 4

Broj članova domaćinstva koji ostvaruju prihod

10

Kao što se vidi iz grafikona 4. i u gradskim i u seoskim naseljima dominiraju domaćinstva u kojima jedan član porodice ostvaruje prihod (gradska naselja – 51,9%; seoska naselja 42,6%). Velika razlika je u procentu gradskih i seoskih naselja u kojima dva člana domaćinstva ostvaruju prihod (u gradskim

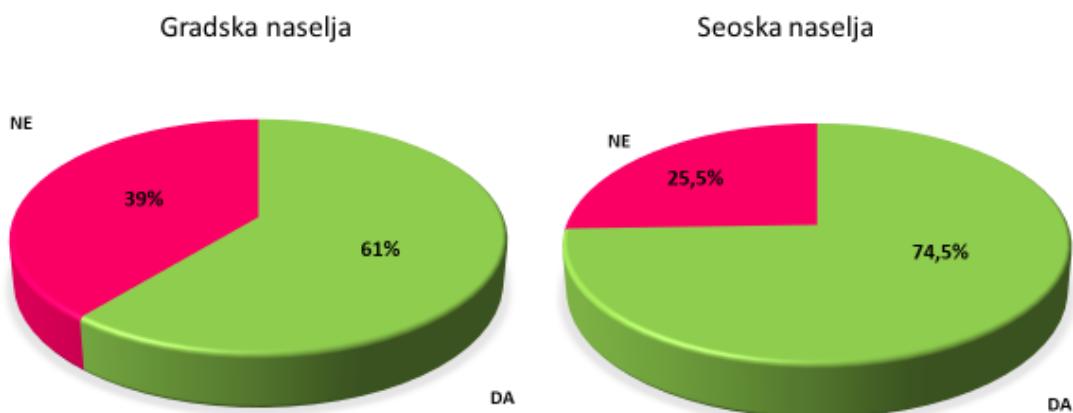
naseljima to je 21,0%, a u seoskim naseljima 38,3%). Samo u gradskim naseljima ima po 1,2% domaćinstava u kojima pet i šest članova ostvaruje prihod. Jedan broj ispitanika – 12,2% u gradskim i 10,6% u seoskim domaćinstvima jejavilo da niko u domaćinstvu ne ostvaruje prihod. Potrebno je dodatno istraživanje života tih domaćinstava i razloga takve situacije.

2.2 Stav nosioca domaćinstva prema pokretanju sopstvenog posla

Kao što se zapaža iz grafikona 5, u gradskim naseljima je 61,0% ispitanika – nosilaca domaćinstava iskazao pozitivno interesovanje za pokretanje sopstvenog posla, a u seoskim naseljima – 74,5%. Nešto više od trećine (39,0%) ispitanika u gradskim i oko četvrtine (25,5%) ispitanika u seoskim naseljima je izrazilo negativan stav prema pokretanju sopstvenog posla.

Grafikon 5

Stav nosioca domaćinstva prema pokretanju sopstvenog posla

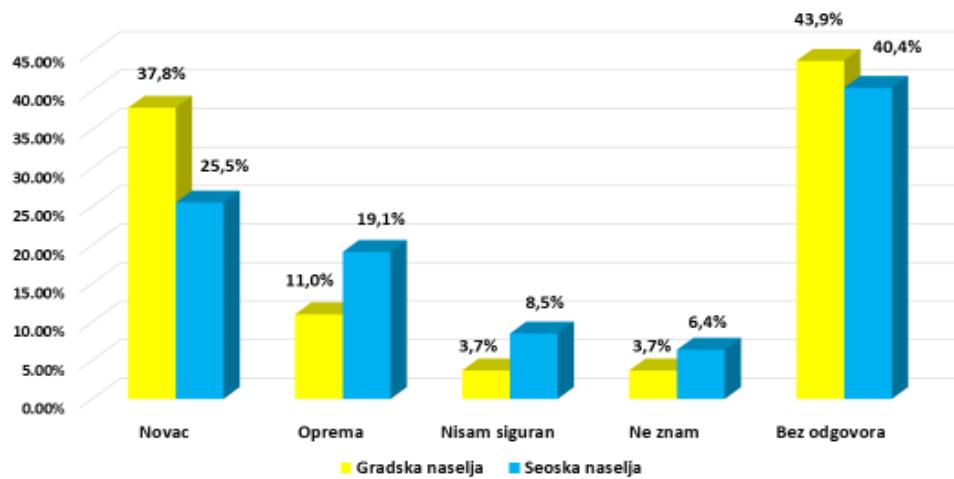
11

Kao sredstva potrebna za pokretanje sopstvenog posla, većina ispitanika koji su odgovorili na ovo pitanje vide novac (37,7% u gradskim naseljima i 25,5% u seoskim naseljima) i opremu (11,0% u gradskim i 19,1% u seoskim naseljima). Manji procenat ispitanika u oba tipa naselja „nije siguran“ ili „ne zna“. Međutim, najviše je procenat onih koji nisu dali odgovor na ovo pitanje (43,9% u gradskim i 40,4% u seoskim naseljima), što zahteva dodatno istraživanje. Svi detalji su prikazani u grafikonu 6.

Prema polu nosioca domaćinstva, u gradskim naseljima su 43 muškarca i 7 žena

Grafikon 6

Sredstva za pokretanje sopstvenog biznisa

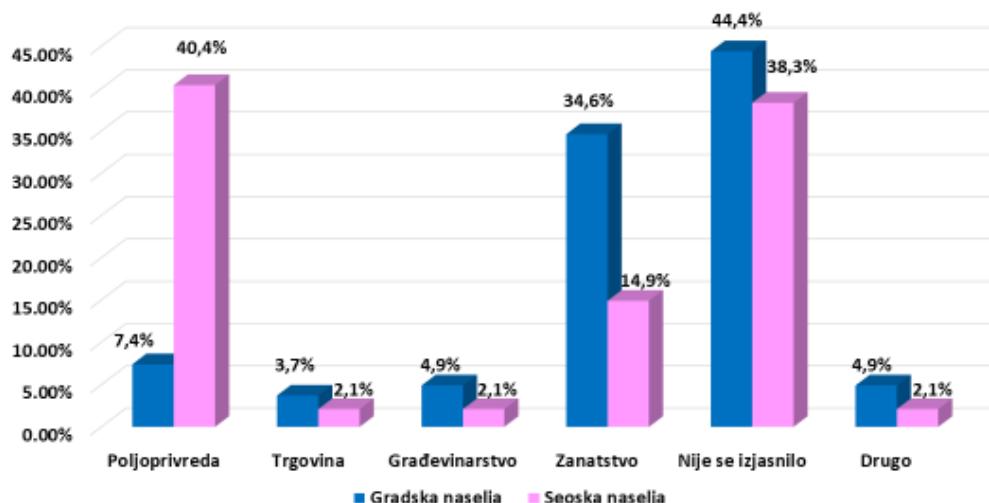

12

Kada je u pitanju vrsta posla za koju nosioci domaćinstva imaju odgovarajuće kvalifikacije, većina – 40,4% u seoskim naseljima smatra da je to poljoprivreda, a u gradskim naseljima – zanatstvo (34,6%). Međutim, i na ovo pitanje visok procenat ispitanika nije odgovorio tako da je neophodno dublje ispitivanje. Grafikon 7 daje pun prikaz odgovora na pitanje o kvalifikacijama.

Grafikon 7

Vrsta posla za koji imaju odgovarajuće kvalifikacije

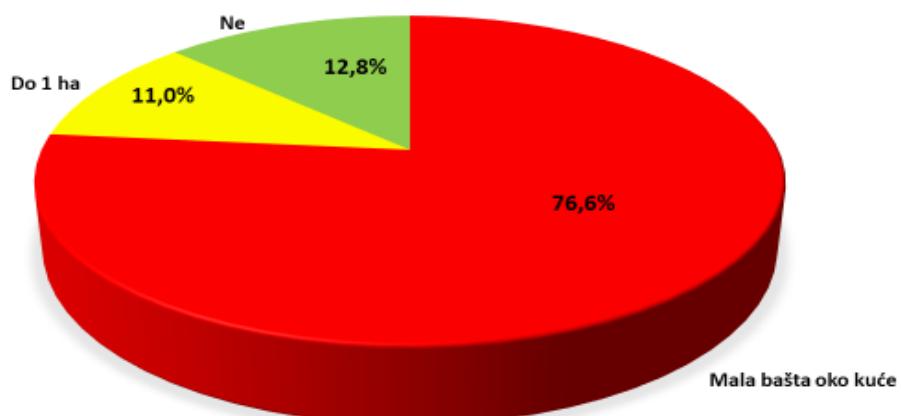

13

Jedan od preduslova za pokretanje sopstvenog posla u seoskom naselju je posedovanje poljoprivrednog zemljišta. Prema podacima prikazanim u grafikonu 8, 12,8% seoskih domaćinstava ne poseduje poljoprivredno zemljište, najveći procenat (76,6%) poseduje malu baštu oko kuće, a samo 11,0% poseduje obradivo zemljište površine do 1 ha.

Grafikon 8

Posedovanje poljoprivrednog zemljišta (seoska domaćinstva)

1.4

Ukrštanjem različitih odgovora ispitanika – nosilaca domaćinstava dobijeni su podaci prikazani u tabeli 3.

Tabela 3: Stav nosioca domaćinstva prema pokretanju sopstvenog posla

Pol nosioca domaćinstva – pokretanje sopstvenog posla
U gradskim naseljima, 37 muškaraca- nosilaca domaćinstva (84% muškaraca) i 7 žena (18,4% žena) imaju pozitivan stav prema pokretanju sopstvenog posla
U seoskim naseljima, 27 muškaraca (79,4% muškaraca) i 8 žena (61,5% žena) takođe imaju pozitivan stav prema pokretanju sopstvenog posla
Nezaposlenost nosioca domaćinstva – pokretanje sopstvenog posla
U gradskim naseljima, 38 nezaposlenih (46,34% ukupnog uzorka u gradskim naseljima) želi da pokrene sopstveni posao
U seoskim naseljima, 25 nezaposlenih (53,2% ukupnog uzorka u seoskim naseljima) želi da pokrene sopstveni posao
Nivo obrazovanja nosioca domaćinstva – pokretanje sopstvenog posla
I u gradskim i u seoskim naseljima, najveći broj zainteresovanih za pokretanje sopstvenog posla ima završenu srednju školu
Broj članova domaćinstva – pokretanje sopstvenog posla
U gradskim naseljima, pozitivan stav prema pokretanju sopstvenog posla ima najveći procenat onih koji imaju jednog člana domaćinstva (18 ispitanika ili 22,0% od ukupnog uzorka u gradskim naseljima)
U seoskim naseljima, pozitivan stav prema pokretanju sopstvenog posla ima najveći procenat onih koji imaju tri člana domaćinstva (14 ili 29,8% od ukupnog uzorka u seoskim naseljima)
Broj članova domaćinstva koji ostvaruju prihod – pokretanje sopstvenog posla

I u gradskim i u seoskim naseljima najveće interesovanje za pokretanje sopstvenog posla su pokazali nosioci domaćinstava u kojima samo jedan član ostvaruje prihod

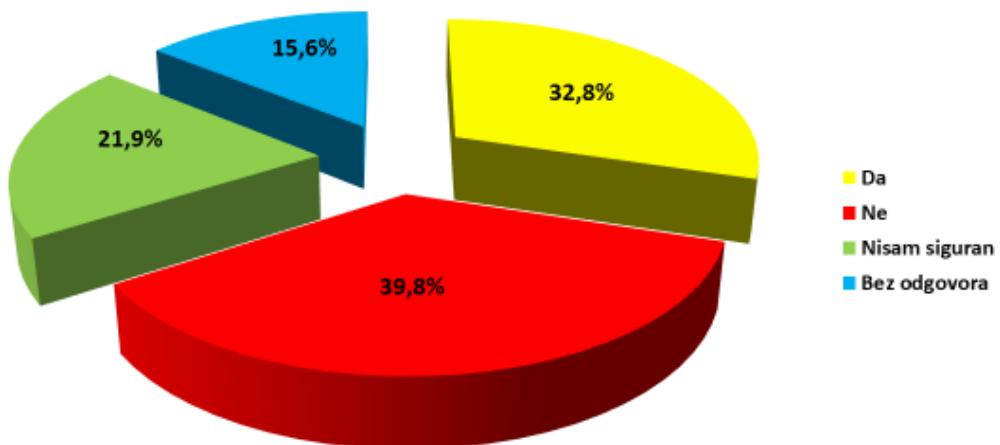
Posedovanje poljoprivrednog zemljišta u seoskim naseljima – pokretanje sopstvenog posla

Najviše onih koji imaju malu baštu oko kuće – 25 ili 53,19% je zainteresovano za pokretanje sopstvenog posla

Iz grafikona 9 se vidi zainteresovanost nosioca domaćinstva za prekvalifikaciju/dokvalifikaciju na nivou ukupnog uzorka. Oko trećine ispitanika (32,8%) je iskazalo ovu zainteresovanost, 39,8% nije zainteresovano za prekvalifikaciju/dokvalifikaciju, 21,9/ nije sigurno, a 15,6% nije zainteresovano. S obzirom da oni koji nisu sigurni i koji nisu zainteresovani čine više od trećine ispitanih, potrebno je dalje istraživanje ovakvog stava, kao i prikupljanje podataka o godinama starosti i godinama staža ili rada u okviru određenog zanimanja.

Grafikon 9

Zainteresovanost nosioca domaćinstva za prekvalifikaciju/dokvalifikaciju - % na nivou ukupnog uzorka

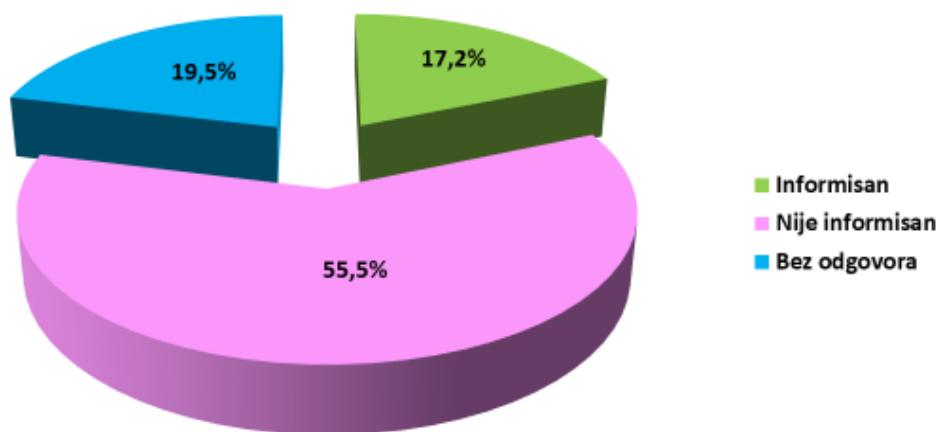

22

S obzirom da je Nacionalna služba za zapošljavanje (NSZ) institucija koja se direktno bavi pitanjima zapošljavanja i poboljšanja mogućnosti nezaposlenih za zapošljavanje kroz razne aktivne mere zapošljavanja, prepostavljamo da bi za ispitanike bilo korisno da prate mere i programe NSZ. Međutim, rezultati ovog istraživanja su pokazali da je skroman procenat nezaposlenih ispitanika – nosilaca domaćinstva upoznat sa mogućnostima koje pruža NSZ. Kao što prikazuje grafikon 10, čak 55,5% nezaposlenih ispitanika nije informisano o mogućnostima koje nudi NSZ, 19,5% nije odgovorilo na ovo pitanje, a samo 17,2% je informisano o onome što nudi NSZ.

Grafikon 10

Informisanost nezaposlenih o mogućnostima koje pruža NSZ - % na nivou ukupnog uzorka

23

3. Zaključci i preporuke na nivou ukupnog uzorka i uzorka u gradskim i seoskim naseljima

3.1 Zaključci

- ⇒ Veći procenat muškaraca – nosilaca domaćinstva nego žena nosilaca domaćinstva i u gradskim i u seoskim naseljima je zainteresovan za pokretanje sopstvenog posla. U gradskim naseljima, 37 muškaraca - nosilaca domaćinstva (84% muškaraca) i 7 žena (18,4% žena) imaju pozitivan stav prema pokretanju sopstvenog posla. U seoskim naseljima, 27 muškaraca (79,4% muškaraca) i 8 žena (61,5% žena) takođe imaju pozitivan stav prema pokretanju sopstvenog posla.
- ⇒ I u gradskim i u seoskim naseljima najveću zainteresovanost za pokretanje sopstvenog posla su pokazali oni koji imaju jednog člana domaćinstva koji ostvaruje prihode.
- ⇒ Na nivou celog uzorka (gradska i seoska naselja) oko 33% nosilaca domaćinstva bi prihvatile prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju.
- ⇒ Na nivou celog uzorka, među nezaposlenim nosiocima domaćinstva, samo 17% je informisano o mogućnostima koje pruža Nacionalna služba za zapošljavanje.
- ⇒ U seoskim naseljima najveći procenat nosilaca domaćinstva poseduje kvalifikacije za bavljenje poljoprivredom, a najviše zainteresovanih za pokretanje sopstvenog posla je među nosiocima domaćinstava koji imaju malu baštu oko kuće (53,19%).

- ⇒ Visok procenat ispitanika nije dao odgovore o: nivou obrazovanja, potrebnim sredstvima za pokretanje sopstvenog posla, vrsti posla za koju imaju odgovarajuće kvalifikacije. Takođe, nema podataka o godinama starosti nosilaca domaćinstva i članova domaćinstva koji ostvaruju prihode. Ova i slična pitanja zahtevaju dodatno i detaljnije ispitivanje.
- ⇒ Istraživanje nije dalo podatke kako i od čega žive ona domaćinstva čiji nosioci su se izjasnili da nemaju nikakve prihode.

3.2 Preporuke

- ⇒ Potrebno je organizovati dubinske intervjuje sa odabranim ispitanicima/nosiocima domaćinstava iz gradskih i seoskih naselja, muškarcima i ženama koji su zainteresovani za pokretanje sopstvenog posla, onima koji nisu i onima koji nisu dali odgovor ili su neodlučni, kao bi se sagledale sve specifične potrebe i našla rešenja po meri korisnika.
- ⇒ Reach-out („terenski“) pristup ovoj ciljnoj grupi od strane Nacionalne službe za zapošljavanje (tribine po naseljima, osoba-izbeglica koja je uz mere podrške NSZ uspešno otpočela sopstveni posao, odgovarajući štampani promo-materijal itd.), kako bi se poboljšao nivo informisanosti i saradnja sa NSZ u programima zapošljavanja.
- ⇒ Održavanje motivacionih radionica ili treninga za započinjanje posla, naročito za žene u seoskim naseljima da bi im se pružila psihološka i edukativna potpora u pokretanju posla.
- ⇒ Motivisanje ispitanika za odgovarajuću prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju, u cilju lakšeg dolaženja do bolje plaćenih poslova.
- ⇒ Održavanje treninga o izradi biznis plana, proceni tržišta i konkurencije, marketingu i dostizanju održivosti posla.
- ⇒ Saradnja republičkih i pokrajinskih institucija relevantnih za pitanje zapošljavanja i samozapošljavanja (pokretanja sopstvenog posla), kao i saradnja javnog sektora i nevladinih organizacija u rešavanju ovih pitanja.
- ⇒ Promovisanje udruživanja u poslu (zadruge i druge forme), uzimajući u obzir različite modele: konsultacije sa Zadružnim savezom Vojvodine o eventualnom modelu zadruge koji je već zaživeo na području Vojvodine i koji bi se mogao primeniti; povezivanje porodica koje nemaju zemljišni posed, a žele da se bave poljoprivredom sa porodicama koje ga imaju, ali nisu zainteresovane za poljoprivredu itd.
- ⇒ Podrška dobrim biznis planovima od strane institucija i donatora kroz finansijske i grantove u opremi.
- ⇒ Podrška razvoju socijalnog preduzetništva prilagođenog potrebama i mogućnostima izbeglica u šest opština, na bazi primera dobre prakse iz drugih sredina i sa drugim društveno osetljivim grupama.
- ⇒ Ispitivanje mogućnosti da se razvije model rada u domaćinstvu, pri čemu bi domaćinstvo bilo kooperant veće, registrovane firme i za nju nešto izrađivalo.
- ⇒ Obraćanje posebne pažnje na „najugroženije među ugrozenima“, kao što su samačka domaćinstva, jednoroditeljske porodice, porodice koje imaju člana – osobu sa invaliditetom ili hronično bolesnu osobu itd.

4. Analiza socijalnog i ekonomskog statusa izbeglica i njihovih potreba – pregled po opštinama

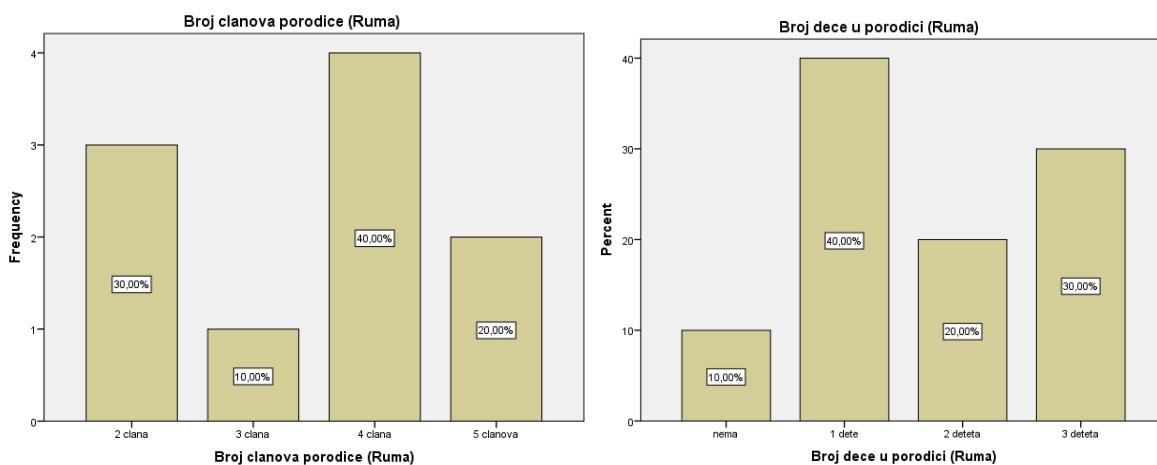
U nastavku su prikazani nalazi analize socijalnog i ekonomskog statusa izbeglica – ispitanika u ovom istraživanju i njihovih potreba i kapaciteta u opštinama Ruma, Pančevo, Stara Pazova, Beograd - GO Palilula - naselje Ovča, Sremska Mitrovica i Kula.

4.1 Opština Ruma

U opštini Ruma inicijalnom analizom je obuhvaćeno 11 porodica, od kojih je 10 porodica (91%) izrazilo interes za pokretanje sopstvenog posla. U nastavku, analiza obuhvata samo deo uzorka koji je izrazio interes za pokretanje sopstvenog posla (10 porodica).

Opšti podaci – profil porodica

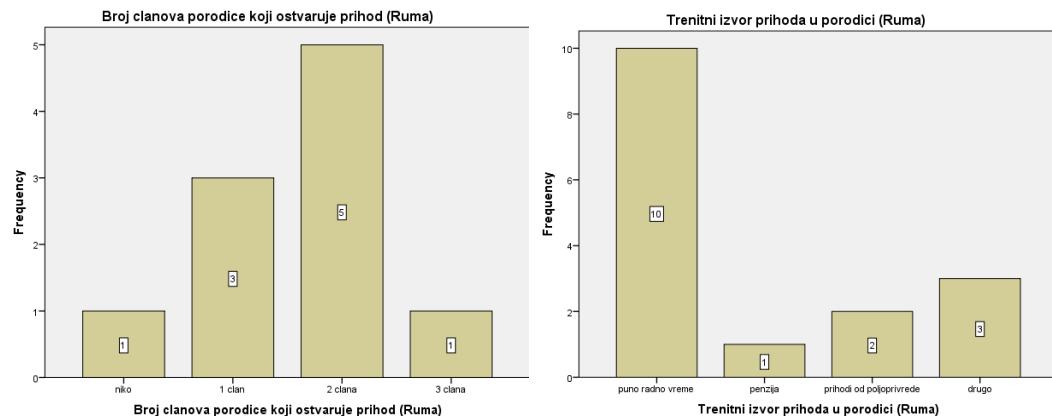
U strukturi nosilaca porodičnog domaćinstva, dominiraju muškarci (80%), dok žene čine manjinu od 20%. U odnosu na **nivo obrazovanja**, među anketiranim nosiocima porodičnog domaćinstva izrazito dominira srednja stručna spremna (90%). Jedan nosilac porodičnog domaćinstva ima višu stručnu spremu. **Radni status** nosilaca porodičnog pokazuje da je neznatna većina nosilaca porodičnog domaćinstva (60%) zaposleno. Izrazita većina (90 %) porodica u Rumi je **stambeno pitanje** rešila preko programa **dodela seoskih kuća**, što indirektno ukazuje na nešto izrazitije potencijale za delatnosti seoskog ili mešovitog domaćinstva. Porodice sa četiri i pet članova čine 60% obuhvaćenog uzorka, dok 90% porodica ima decu. **Detaljnija struktura članova domaćinstva** data je u sledećim grafikonima.

Izvori prihoda porodica

Kada se posmatra porodica kao celina sa aspekta **broja članova porodice koji ostvaruju neki prihod**, jedna porodica je identifikovana u grupi onih u kojim niko od članova ne ostvaruje prihod, dok u jednoj porodici 3 člana ostvaruju prihod. Ostatak od 80% porodica, ima jednog ili dva člana koji prihoduju.

Puno radno vreme članova porodice je najčešći prisutan vid prihodovanja, dok je poljoprivreda neznatno zastupljena (2 člana), a neki drugi, neidentifikovani izvor prihoda ostvaruju 3 člana porodica.

Neka vrsta samostalnog obavljanja posla¹ identifikovana je kod 50% uzorkovanih porodica, ali samo jedna osoba ima registrovan biznis, dok ostalih četiri radi povremeno i neregistrovano. Indikovano je da se kod tih grupa ispitanika uglavnom radi u povremenim, sporadičnim uslugama raznih vrsta.²

Kvalifikacije, znanje i iskustvo

Donja tabela pokazuje da najveći broj porodica ima **kvalifikacije** za poslove vezane za poljoprivredu i zanatstvo.

Vrste kvalifikacije koju ispitanici poseduju	Broj porodica	Procenat
Poljoprivreda	6	60,0
Zanatstvo (bravarski, mesarski zanat ...)	3	30,0
Nije se izjasnilo	1	10,0
Ukupno	10	100,0

U odnosu na **iskustvo** u obavljanju određenih poslova stečeno u poslednjih pet godina, dominiraju sezonski poslovi i poslovi vezani za zanatske usluge.

Sezonski poslovi	3	30,0
Poljoprivreda	2	20,0
Trgovina	2	20,0
Zanatstvo(obrada metala i sl)	3	30,0
Ukupno	10	100,0

¹ Pitanje postavljeno upitniku glasilo je „Da li radite radite kao privatnik“, bez specificiranja vrste posla

² Dubinska analiza u drugoj fazi treba da ispita ovaj aspekt kao mogućnost za projektnu intervenciju. Inicijalno, identifikovano je: Servisiranja poljoprivredne mehanizacije i bravarski radovi, Prodaja na pijaci (hemija, hrana, suhomesnati proizvodi)

Relativno mali broj ispitanika je iskazao **interes za neke forme prekvalifikacije**, dokvalifikacije i obuke (3 osobe, od koji 2 za oblast poljoprivrede – organska proizvodnja, pčelarstvo a jedna za zanatstvo – varilac, obrada metala), dok je polovina izričita u tome da nema interes za tom vrstom pomoći, manji broj (2) još uvek nije siguran u svoje opredeljenje.

Resursi porodica

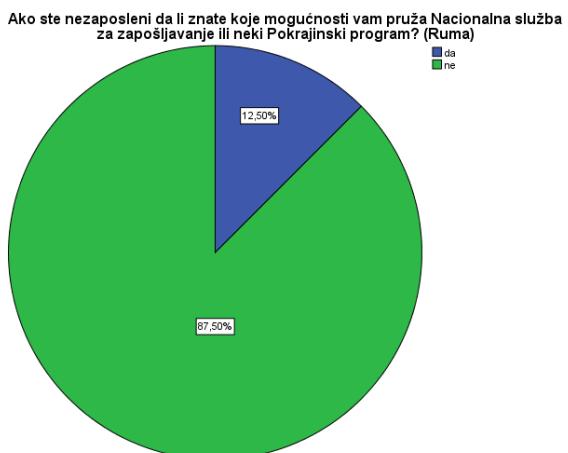
Pored gore navedenog znanja, iskustva, kvalifikacije i motivacije, porodice **sporadično raspolažu i drugim resursima** koje smatraju važnim za eventualno angažovanje u pokretanju sopstvenog posla. Najveći broj porodica poseduje osnovne, kućne zanatske alate, ali nedovoljne za ozbiljnije bavljenje uslugama za koje imaju interes i početna znanja. Posedovanje malih okućnica i njiva, čini da se čak 80% anketiranih oslanja na poljoprivrednu aktivnost, ali u većoj meri kao dodatni izvor prihoda. U tom smislu, posedovanje skromnog osnovnog poljoprivrednog alata ne pruža osnov za neko profitabilnije bavljenje ovom delatnošću. Mali broj porodica (svega 2) je navelo da je do sada koristilo neke od donacija /subvencija u delu ekonomskog osnaživanja i time steklo neke upotrebljive resurse.

Oblast interesovanja – očekivana podrška

Anketirani nosioci porodičnih domaćinstava su u najvećoj meri usmerili svoja očekivanja **za podrškom u generalnom smislu**, ali su retke porodice imali jasnije planove prema: iskorišćavanju prostora u kući do prodaju proizvode od mesa (pečenjara); otpočinjanju povrtarske delatnosti- baštovanstvo; obradi drveta, proizvodnju potrošnih delova za poljoprivredne mašine. Uočen je relativno **nizak stepen mogućnosti procene potrebnih resursa**. Raspon nedostajućih sredstava za otpočinjanje posla najčešće se kreće između 1000 i 2000 EUR i uglavnom se tiče nabavke potrebnih alata i opreme.

Nivo informisanosti i uključenost u zajednicu

Izbegličke porodice naglašavaju da je njihov **pristup informacijama i i dalje na nedovoljnem nivou**. To se posebno odnosi na informacije koje se tiču mogućnosti koje pruža nacionalna služba za zapošljavanje ili neki drugi programi/fondovi. Takođe je identifikovan nizak nivo informisanosti o mogućnosti udruživanja sa svrhom poboljšanja dohodovnih aktivnosti.

U odnosu na eventualne prepreka da članovi izbegličkog domaćinstva u potpunosti učestvujete u

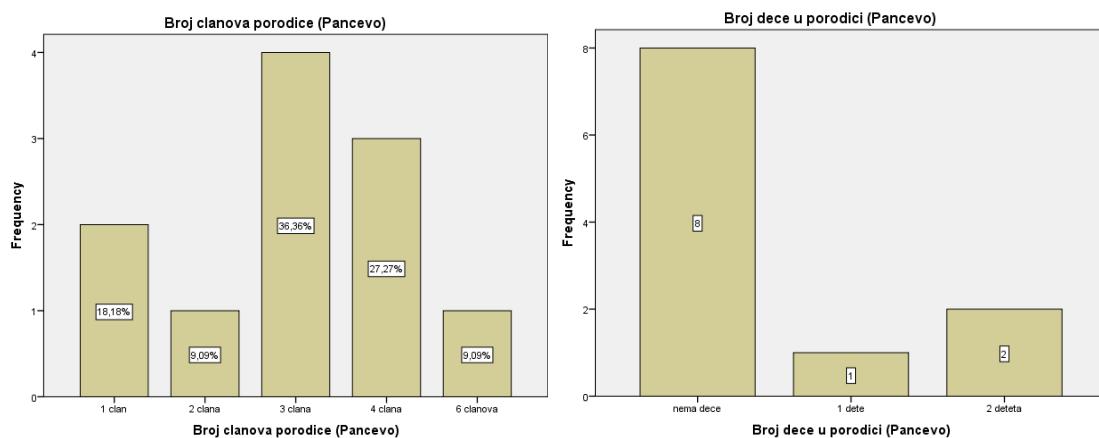
društvenom životu zajednice i da se uključe u društvene grupe ili udruženja, svi ispitanici iz Rume su izneli stav da **nemaju nikakvih prepreka** koji ih u tome sprečavaju. Takođe, intervjuisani članovi porodica su istakli da **nisu iskusili nikakva diskriminatorska ponašanja** (napad, pretnju, vređanje i sl) na osnovu svog statusa u zajednici.

4.2 Opština Pančevo

U Opštini Pančevo Inicijalnom analizom je obuhvaćeno 18 porodica, od kojih je 11 porodica (61 %) izrazilo interes za pokretanje sopstvenog posla. U nastavku, analiza obuhvata samo deo uzorka koji je izrazio interes za pokretanje sopstvenog posla (11 porodica).

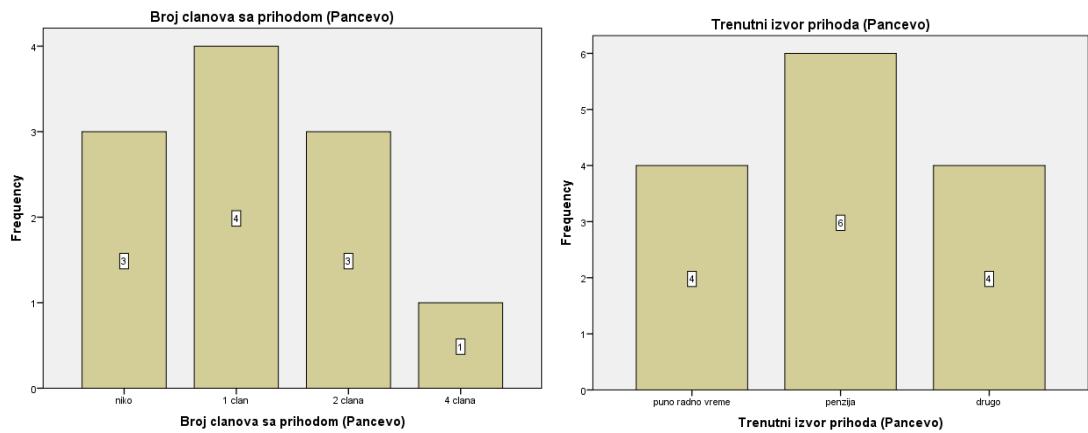
Opšti podaci – profil porodica

U strukturi nosilaca porodičnog domaćinstva, dominiraju muškarci (82%) - 9 muškaraca, dok žene čine manjinu od 18% (dve žene). U odnosu na **nivo obrazovanja**, među anketiranim nosiocima porodičnog domaćinstva dominira srednja stručna spremna (64%) – 7 osoba.. Čak 36 % - 4 osobe nisu dala odgovor o svom obrazovnom statusu, što može da ukazuje na eventualni nedostatak potpunog osnovnoškolskog obrazovanja. **Radni status** nosilaca porodičnog pokazuje da je predominantna većina nosilaca porodičnog domaćinstva nezaposleno - 9 lica (91%), dok je samo jedna osoba prijavila zaposlenost kao status. Većina, 7 (64 %) porodica u Pančevu je **stambeno pitanje** rešila preko programa **dodele građevinskog materijala**, dok su seoske kuće dodeljene za manji broj porodica- 4 (36%). Porodice sa tri i četiri člana čine preko 60% obuhvaćenog uzorka. Osam porodica (72%) nema decu kao izdržavane članove, dok tri porodice imaju. **Detaljnija struktura članova domaćinstva** data je u sledećim grafikonima.

Izvori prohoda porodica

Kada se posmatra porodica kao celina sa aspekta **broja članova porodice koji ostvaruju neki prihod**, tri porodice su identifikovane u grupi onih u kojim niko od članova ne ostvaruje prihod, dok u jednoj porodici 4 člana ostvaruju prihod. Ostatak od 7 porodica (64%), ima jednog ili dva člana koji prihoduju. Penzija članova porodice je najčešće prisutan vid prihodovanja 6 osoba- 43%); dok je radni odnos naveden kao izvod prihoda za 4 člana domaćinstva. Neki drugi, neidentifikovani izvor prihoda takođe ostvaruju 4 člana porodica.

Neka vrsta samostalnog obavljanja posla³ identifikovana je kod dve (18%) porodice, ali ni jedna osoba nema registrovan biznis. Indikovano je da se kod tih ispitanika uglavnom radi o povremenim, sporadičnim uslugama, kao što su prodaja robe na pijaci i pomoć u drugim domaćinstvima.

Kvalifikacije, znanje i iskustvo

Donja tabela pokazuje da najveći broj porodica u Pančevu ima **kvalifikacije za poslove vezane za poljoprivredu i zanatstvo**.

Vrste kvalifikacije koju ispitanici poseduju	Broj domaćinstava	Procenat
Poljoprivreda	5	45,5 %
Zanatstvo (mehaničar, pekar, krojačica, mesar)	5	45,5 %
Bez odgovora	1	9,1%
Ukupno	11	100%

U odnosu na **iskustvo** u obavljanju određenih poslova stečeno u poslednjih pet godina, u Pančevu dominiraju poslovi vezani za raznorodne **usluge, trgovinu i zanatstvo**.

Iskustvo u poslovima	Broj projekata	Procenat
Poljoprivreda	2	18,2%
Trgovina	2	18,2%
Rad u inostranstvu	1	9,1%
Zanatstvo(krojač, vozač, spremičica, obezbedjenje)	4	36,4%
Bez odgovora	2	18,2%
Ukupno	11	100,0%

Relativno mali broj ispitanika- porodica (36%) je iskazao **interes za neke forme prekvalifikacije**,

³ Pitanje postavljeno upitniku glasilo je „Da li radite radite kao privatnik“, bez specificiranja vrste posla

dokvalifikacije i obuke. Ukupno su 4 porodice zainteresovane, ali uglavnom za svoje mlade članove i unuke (2 za oblast frizerskih usluga, pekarstvo, uzgoj povrća u staklenicima i /ili obrada i pečenje mesa). Ostatak porodica ili nije zainteresovan ili nije siguran u svoje opredeljenje.

Resursi porodica

Pored gore navedenog znanja, iskustva, kvalifikacije, porodice u Pančevu, vrlo **sporadično i minimalno** raspolažu drugim resursima. Mada 4 porodice imaju male okućnice , samo jedna od njih izjavljuje da obrađuje zemlju i prodaje proizvode na pijaci. Ostali objašnjavaju da nemaju opreme i alate/oruđe ili da su stari i bolesni za tu vrstu delatnosti. Tri domaćinstva poseduju skromni broj živine i druge stoke. Samo jedna porodica navodi da žive od bavljenja poljoprivredom (proizvodnja rakije i vina). Ispitanici nisu naveli ništa od poljoprivrednih alata koji bi mogli poslužiti kao resurs, koje smatraju važnim. Vrlo mali broj porodica (3) navodi da poseduje osnovne zanatske alate (za građevinske radove, frizerske usluge i metalostrugarski zanat, servisiranje bicikla. Sve navedeno je nedovoljno za ozbiljnije bavljenje uslugama i ostvarivanje prihoda: samo jedna porodica živi od građevinarskih usluga, dok dve svojim radom/uslugama ostvaruju minimalni dodatni prihod.

Samo jedna porodica u Pančevu je navela da je do sada koristilo neke od donacija /subvencija, ali bez specificiranja istih.

Oblast interesovanja – očekivana podrška

Anketirani nosioci porodičnih domaćinstava su u najvećoj meri usmerili svoja očekivanja za podrškom u sledećim oblastima: Pružanje usluga u vidu čuvanja dece, organizovanja i iznajmljivanja opreme za dečije rođendane; izrada sitnih predmeta od drveta i metala; nabavka motokultivatora i motorne testera za seču drveta; plastenik; pečenjara; cvećarstvo; mašinbravarske usluge. Porodice u Pančevu uglavnom **precizno procenjuju potrebne resurse i alate** kojim bi unapredili ili započeli samostalnu delatnost. Raspon nedostajućih sredstava za otpočinjanje posla najčešće se kreće između 5 000 i 10000 EUR.

Nivo informisanosti i uključenost u zajednicu

Izbegličke porodice u Pančevu naglašavaju da je njihov **pristup informacijama i i dalje na nedovoljnom nivou**. To se posebno odnosi na informacije koje se tiču mogućnosti koje pruža nacionalna služba za zapošljavanje ili neki drugi Programi/fondovi. Čak 9 od jedanaest porodica smatra da nisu informisani i da im je potrebna pomoć u tom delu.

S druge strane, dve porodice smatraju da u njihovom bližem okruženju **postoje osobe sa kojima bi udružili rad i sredstva** i zajednički mogli krenuti u dohodovne aktivnosti.

U odnosu na eventualne prepreka da članovi izbegličkog domaćinstva u potpunosti učestvujete u društvenom životu zajednice i da se uključe u društvene grupe ili udruženja, većina ispitanika (9) je izneli stav da nemaju nikakvih prepreka koji ih u tome sprečavaju, dok je dve osobe ustvrdilo da su iskusile prepreke, ne specificirajući kakve. Takođe, većina intervјusanih članova porodica (9) su istakli da **nisu iskusili nikakva diskriminatorska ponašanja** (napad, pretnju , vređanje i sl.) , ali su dve porodice istakle napad na imovinu i fizički napad.

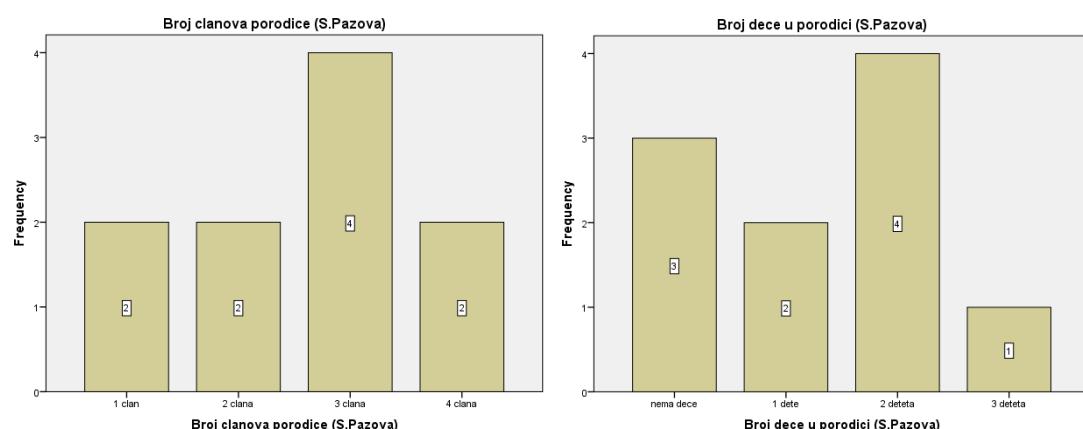
Grupa korisnika iz Pančeva, je karakteristična i po tome da je nekoliko porodica istaklo veoma teške uslove stanovanja i života, kao što su nedostatak električne energije (jedna porodica navodi da nema struju već 18 godina), nagorela kuća i nemanje ogreva.

4.3 Opština Stara Pazova

U Opštini Stara Pazova Inicijalnom analizom je obuhvaćeno 13 porodica, od kojih je 10 porodica (77%) izrazilo interes za pokretanje sopstvenog posla. U nastavku, analiza obuhvata samo deo uzorka koji je izrazio interes za pokretanje sopstvenog posla (10 porodica).

Opšti podaci – profil porodica

U strukturi nosilaca porodičnog domaćinstva u S. Pazovi, dominiraju muškarci (70%), dok žene čine manjinu od 30% -3 žene su evidentirane kao nosioci porodice. U odnosu na **nivo obrazovanja**, među anketiranim nosiocima porodičnog domaćinstva polovina anketiranih je sa srednjom stručnom spremom, po jedan nosilac pripada grupi sa završenim osnovnim i višim obrazovanjem, dok se 3 osobe nije izjasnilo po ovom kriterijumu. **Radni status** pokazuje da je većina nosilaca porodičnog domaćinstva (70%) nezaposleno. Takođe, većina (60 %) porodica u Staroj Pazovi je **stambeno pitanje** rešila preko programa **dodele stanova**, a ostatak preko dodele seoskih ili montažnih kuća i građevinskog materijala. Porodice sa tri i četiri člana čine 60% obuhvaćenog uzorka, dok 70% porodica ima decu. Detaljnija struktura članova domaćinstva data je u sledećim grafikonima.

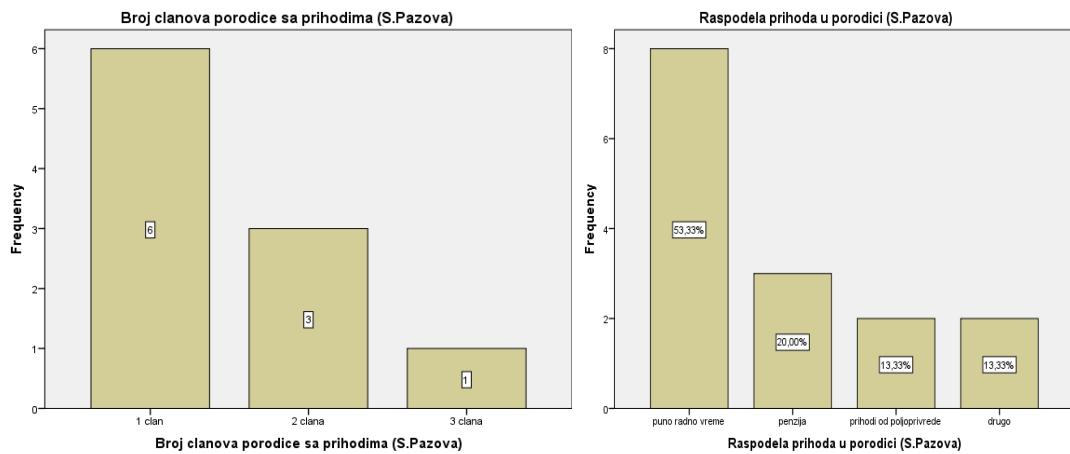

Izvori prihoda porodica

Kada se posmatra porodica kao celina sa aspekta **broja članova porodice koji ostvaruju neki prihod**, šest porodica je identifikovana u grupi onih u kojima samo jedan član ostvaruje prihod, dok u jednoj porodici 3 člana ostvaruju prihod, a u tri porodice, po dva člana imaju prihod.

Nisu identifikovane porodice bez ikakvog prihoda.

Puno radno vreme članova porodice je najčešći prisutan prihodovanja porodica, a slede penzija i prihod od poljoprivrede koji je neznatno zastupljen.

Samostalno obavljanje posla⁴ identifikovana je kod jednog nosioca porodice, ali ta „privatna delatnost“ nije registrovana i odnosi se na rad u građevinarstvu.

Kvalifikacije, znanje i iskustvo

Donja tabela pokazuje da najveći broj porodica u Staroj Pazovi ima **kvalifikacije** za poslove vezane za zanatstvo i građevinske aktivnosti.

Oblast kvalifikacije	Broj nosioca porodice	Procenat
Poljoprivreda	1	10,0
Trgovina	1	10,0
Građevinarstvo	2	20,0
Zanatstvo (bravar, frizer, pekar)	4	40,0
Bez odgovora	2	20,0
Ukupno	10	100,0

U odnosu na **iskustvo** u obavljanju određenih poslova stečeno u poslednjih pet godina, dominiraju sezonski poslovi i poslovi vezani za zanatske usluge, građevinarstvo i administraciju.

Radno iskustvo u poslednjih 5 godina	Broj	Procenat
sezonski poslovi	4	40,0
administrativni poslovi	2	20,0
građevinarstvo	2	20,0
zanatstvo (obučar, poslastičar)	2	20,0
Total	10	100,0

Relativno veliki broj ispitanika je iskazao **interes za neke forme prekvalifikacije**, dokvalifikacije i obuke - 7 osoba, među kojim dominiraju zanimanja za zanatstvo (bravar, frizer, električar), pčelarstvo, građevinarstvo i administrativne poslove.

⁴ Pitanje postavljeno upitniku glasilo je „Da li radite radite kao privatnik“, bez specificiranja vrste posla

Resursi porodica

Pored znanja, iskustva, kvalifikacije i motivacije, porodice u S. Pazovi **sporadično raspolažu i drugim resursima** koje smatraju važnim za eventualno angažovanje u pokretanju sopstvenog posla. Zanemarljiv broj se bavi proizvodnjom prehrambenih artikala (zimnica- prerađevine od voća i povrća) i samo jedna porodica to smatra dodatnim izvornim prihoda. Obzirom na dominantnu formu stambenog zbrinjavanja (stanovi), mali broj porodica poseduje skromne okućnice od kojih ne prihoduje. Posedovanje živine ili sitne stoke je takođe isključeno kao potencijalni resurs kod ove grupe porodica. Zanatstvo se u većoj meri smatra opredeljenjem i izvorom prihoda među RHP korisničkom grupacijom iz Stare Pazove (za 3 porodice to je glavni, a za 2 porodice , dodatni izvor prihoda.

Najveći broj porodica poseduje **osnovni, lični alat za kućnu i uslužnu upotrebu**, obzirom da se jedan broj osoba bavi zanatskim uslugama u građevinarstvu (zidar, keramičar, moler) ali su one nedovoljne. Mali broj porodica (svega 2) je navelo da je do sada koristilo neke od donacija /subvencija u delu ekonomskog osnaživanja i time steklo neke upotrebljive resurse.

Oblast interesovanja – očekivana podrška

Anketiranim nosioci porodičnih domaćinstava su u najvećoj meri usmerili svoja očekivanja za podrškom prema sledećim oblastima:

	Broj porodica	Procenat
Poljoprivreda (pčelarstvo)	1	11,1
Administrativni poslovi	1	11,1
Turizam	1	11,1
Zanatstvo (pekar, frizer, krojač, kućni majstor)	6	66,7
Ukupno	9	100,0

Dominira **interes** porodica u Staroj Pazovi za **različite vidove zanatskih usluga**.

Raspon nedostajućih sredstava za otpočinjanje posla najčešće se kreće između 1000 i 6000 EUR.

Nivo informisanosti i uključenost u zajednicu

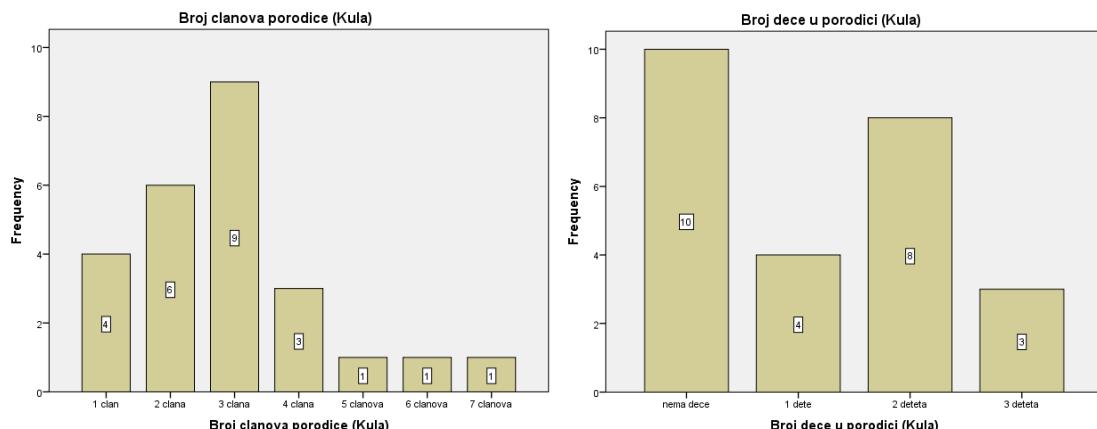
Izbegličke porodice naglašavaju da je njihov pristup informacijama i i dalje na nedovoljnном нивоу. Čak 90% porodica smatra da **nemaju dovoljno informacija** To se posebno odnosi na informacije koje se tiču mogućnosti koje pruža nacionalna služba za zapošljavanje ili neki drugi programi/fondovi. Što se tiče **mogućnosti udruživanja** sa nekim iz bližeg okruženja sa svrhom poboljšanja dohodovnih aktivnosti, tri porodice su iznele stav da imaju takve informacije i mogućnosti. U odnosu na eventualne prepreka da članovi izbegličkog domaćinstva u potpunosti učestvuju u društvenom životu zajednice i da se uključe u društvene grupe ili udruženja, većina ispitanika su izneli stav da nemaju nikakvih prepreka koji ih u tome sprečavaju. Takođe, intervjuisani članovi porodica su u 80 % slučajeva istakli da nisu iskusili nikakva diskriminatorska ponašanja (napad, pretnju , vređanje i sl), na osnovu svog statusa, a u dva slučaja navođene su pojave fizičkog napada, pretnji, verbalnog zlostavljanja i mobinga na radnim mestu.

4.4 Opština Kula

U Opštini Kula, Inicijalnom analizom je obuhvaćeno 34 porodica, od kojih je 25 (73,5%) izrazilo interes za pokretanje sopstvenog posla. U nastavku, analiza obuhvata samo taj deo uzorka od 25 porodica.

Opšti podaci – profil porodica

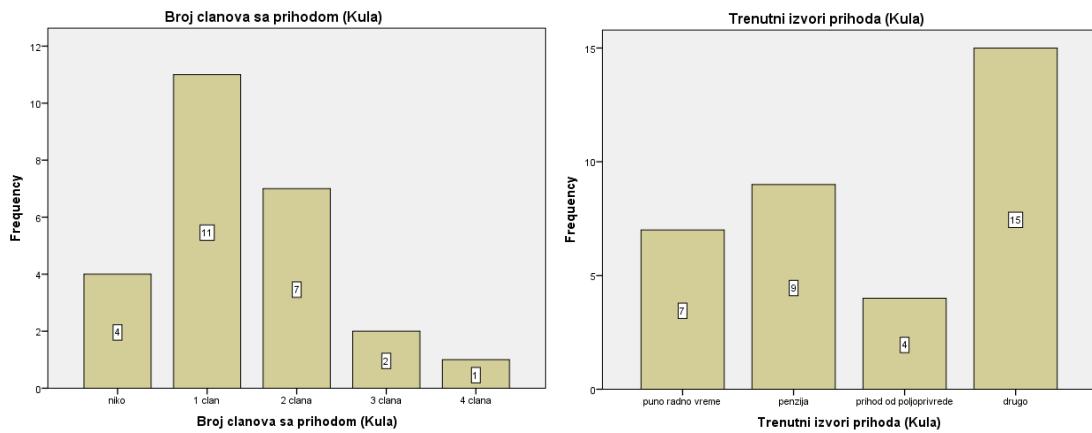
U strukturi nosilaca porodičnog domaćinstva, neznatno je više muškaraca - 56% (14) u odnosu na broje žena kojih ima 11, odnosno 44%. U odnosu na **nivo obrazovanja**, među anketiranim nosiocima porodičnog domaćinstva dominira srednja stručna spremna (56%) – 14 osoba. Višu školu ili fakultetsko obrazovanje imaju 4 osobe, dok se 7 osoba nije izjasnilo o svom obrazovnom statusu, što može da ukazuje na eventualni nedostatak potpunog osnovnoškolskog obrazovanja. **Radni status** nosilaca porodičnog domaćinstva je vrlo nepovoljan i pokazuje da je predominantna većina nosilaca porodičnog domaćinstva nezaposleno - 20 lica (80%), dok je samo dve osobe prijavilo zaposlenost kao status. Penzioneri čine 12% od ukupnog broja nosioca domaćinstava. Većina, 96 %) porodica u Kuli je **stambeno pitanje** rešila preko programa **dodele seoskih kuća ili građevinskog materijala**, dok se stan pominje samo u jednom slučaju. Porodice sa dva i tri člana čine čak 60 % ukupno obuhvaćenih porodica (ima ih 15). Slede jednočlane porodice kojih ima 4. Tri porodice imaju po 4 člana, a ostatak ima pet i više članova (3 porodice su mnogočlane). Deset porodica (40 %) nema decu kao izdržavane članove, dok ostale porodice imaju. **Detaljnija struktura članova domaćinstava** data je u sledećim grafikonima

Izvori prohoda porodica

Kada se posmatra porodica kao celina sa aspekta **broja članova porodice koji ostvaruju neki prihod**, četiri porodice je identifikovana u grupi onih u kojima niko od članova ne ostvaruje prihod, dok u jednoj porodici 4 člana ostvaruju neki prihod. Ostatak od 18 porodica (72%) ima jednog ili dva člana koji prihoduju.

Penzije i puno radno vreme članova porodice je najčešći prisutan vid prihodovanja porodica (46% od ukupnog broja uzorka); U okviru najviše zastupljene kategorije „drugo“, prihoduje čak 42% domaćinstva. „Privatno“ radi 7 nosilaca domaćinstva, a samo jedan od njih ima registrovano poljoprivredno gazdinstvo.

Kvalifikacije, znanje i iskustvo

Donja tabela pokazuje da najveći broj porodica u Kuli ima **kvalifikacije** za poslove vezane za poljoprivredu i zanatstvo.

Oblasti u kojima ispitanici imaju znanje	Broj	Procenat
Poljoprivreda	12	48,0
Trgovina	1	4,0
Finansije	1	4,0
Zanatstvo(metalostrugar, poslasticar, moler)	5	20,0
Bez odgovora	6	24,0
Ukupno	25	100,0

U odnosu na **iskustvo** u obavljanju određenih poslova stečeno u poslednjih pet godina, među RHP korisnicima dominiraju poslovi vezani za raznorodne usluge u okviru **sezonskih poslova**, trgovinu i zanatstvo.

Iskustvo u poslednjih 5 godine	Broj	Procenat
Sezonski poslovi	10	40,0
Poljoprivreda	1	4,0
Trgovina	3	12,0
Zanatstvo (mehaničar, poslastičar, vozač)	9	36,0
Bez odgovora	2	8,0
Ukupno	25	100,0

Interes da se uključi u **neke od formi prekvalifikacije**, dokvalifikacije i obuke iskazalo je 40% ispitanika-10. Ostatak od 60% porodica ili nije zainteresovan ili nije siguran u svoje opredeljenje. Obuke koje najviše interesuju potencijalne korisnike su **usluge geronto domaćica** i medicinskih sestara, poljoprivrede i zanatstva.

Struke za prekvalifikaciju	Broj	Procenat
Poljoprivreda	2	20,0
Trgovina	1	10,0
Zanatstvo(varilac,poslasticar)	2	20,0
Geranto domaćice i medicinske .sestra	3	30,0
Razno	1	10,0
Ne znam	1	10,0
Ukupno	10	100,0

Resursi porodica

Porodice u Kuli , vrlo sporadično i minimalno raspolažu drugim resursima sem svog znanja i iskustva. Jedan manji broj porodica ima male okućnice, ali neznatan procenat obrađuje zemlju u smislu stvaranja prihoda. Samo dve porodice ostvaruju prihode od poljoprivrednih proizvoda-jedna kao glavni prihod (porodica registrovana kao poljoprivredno gazdinstvo) a druga kao dodatni izvor prihoda. Ostali objašnjavaju da nemaju opreme i alate/oruđe, te da je neisplativo baviti se zemljom. Prihod od zanata i ručnog rada za 4 porodice predstavlja glavni prihod, još 4 dodatno prihoduje od pružanja usluga kao što su : taksiranje, molerski farbarske usluge, šivački poslovi, metalostrugarski poslovi, automehaničarske usluge, pravljenje korpica od papira I ukrasa od šećerne mase. Vrlo mali broj porodica navodi da poseduje osnovne zanatske alate, mahom su to sitniji kućni alati.

Oblast interesovanja – očekivana podrška

Anketirani nosioci porodičnih domaćinstava u Kuli su u najvećoj meri usmerili svoja očekivanja za podrškom u sledećim oblastima: **poljopiveda, trgovina, zanatstvo** (automehaničar, poslastičar, bravari, vulkanizer, moler). Važno je napomenuti da **5 porodica** smatra da u njihovom bližem okruženju **postoje osobe sa kojima bi udružili rad i sredstva** i zajednički mogli krenuti u dohodovne aktivnosti. Porodice u Kuli uglavnom nedovoljno precizno procenjuju potrebne resurse i alate kojim bi unapredili ili započeli samostalnu delatnost. Nedostajuća sredstava za otpočinjanje posla najčešće definišu sa „par hiljada eura“.

Nivo informisanosti i uključenost u zajednicu

Izbegličke porodice u Kuli, naglašavaju da je njihov pristup informacijama na nedovoljnem dobrom nivou. To se odnosi na informacije koje se tiču mogućnosti koje pruža nacionalna služba za zapošljavanje ili neki drugi programi/fondovi. U odnosu na eventualne prepreke da članovi izbegličkog domaćinstva u potpunosti učestvuju u društvenom životu zajednice i da se uključe u društvene grupe ili udruženja, svi ispitanici su izneli stav da nemaju nikakvih prepreka koji ih u tome sprečavaju. Takođe, ogromna većina intervјusanih članova porodica su istakli da nisu iskusili nikakva diskriminatorska ponašanja (napad, pretnju , vređanje i sl) na osnovu svog statusa u zajednici, ali je jedan ispitanik istakao fizički napad kojem je bio izložen.

4.5 Opština Sremska Mitrovica

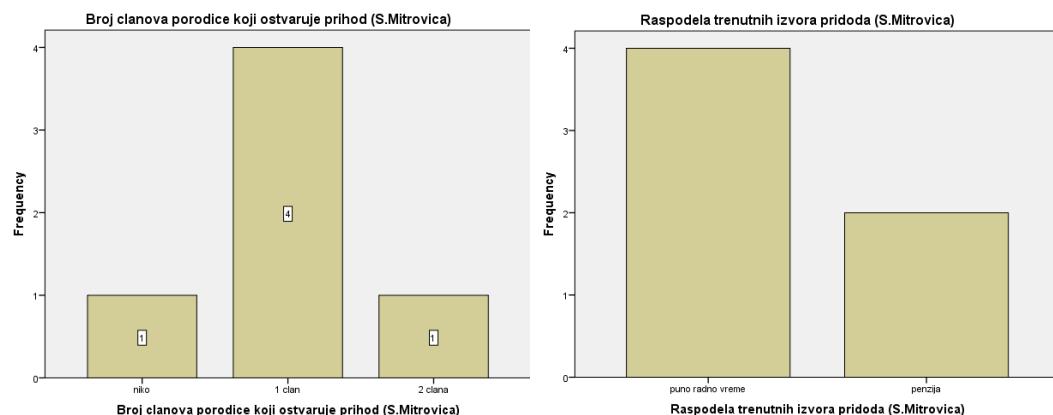
U Opštini Sremska Mitrovica Inicijalnom analizom je obuhvaćeno 24 porodica, od kojih je samo jedna četvrtina (6 porodica) izrazilo interes za pokretanje sopstvenog posla. U nastavku, analiza obuhvata samo taj deo uzorka.

Opšti podaci – profil porodica

U strukturi nosilaca porodičnog domaćinstva, ravnopravno su zastupljeni muškarci i žene. (3 muškarca i 3 žene). U odnosu na **nivo obrazovanja**, među anketiranim nosiocima porodičnog domaćinstva dominira srednja stručna spremna, koju poseduje dve trećine ispitanika, dok jedan ispitanik ima višu školu, a jedan se nije izjasnio. **Radni status** nosilaca porodičnog pokazuje da je dve trećine zaposlena, a jedna trećina nezaposlena. Većina, 2/3 porodica u Sremskoj Mitrovici je **stambeno pitanje** rešila preko programa **dodele stanova**, dok u seoskim kućama živi 2 porodice. Porodice u uzorku u Sremskoj Mitrovici su u najvećem broju jednočlane (ima 4 takve porodice). Ostatak čine jedna dvočlana i jedna tročlana porodica. Broj dece u ovoj grupaciji porodica je 4.

Izvori prahoda porodica

Kada se posmatra porodica kao celina sa aspekta **broja članova porodice koji ostvaruju neki prihod**, 4 porodice je identifikovana u grupi onih u kojim jedan od članova ostvaruje prihod, dok u jednoj porodici ni jedan član ne ostvaruju prihod. Takođe, identifikovana je samo jedna porodica gde dva člana prihoduju. Puno radno vreme članova porodice je najčešći prisutan vid prihodovanja u 4 slučaja, dok je penzija prihod u ostale 2 porodice.

Neka vrsta samostalnog obavljanja posla⁵ identifikovana je kod 2 člana uzrokovanih porodica, i jedna osoba ima registrovan posao u oblasti tekstilne industrije.

Kvalifikacije, znanje i iskustvo

Donja tabela pokazuje oblasti za koje da nosioci porodica u Sremskoj Mitrovici imaju **kvalifikacije** i znanja. Napomena, samo 4 od 6 ispitanika su odgovorila na ovo pitanje.

⁵ Pitanje postavljeno upitniku glasilo je „Da li radite radite kao privatnik“, bez specificiranja vrste posla

Oblast	Broj lica
Poljoprivreda	1
trgovina	1
Zanatstvo (stolar, mađionicar)	2
Ukupno	4

U odnosu na **iskustvo** u obavljanju određenih poslova stečeno u poslednjih pet godina, u S. Mitrovici dominiraju poslovi vezani za usluge i zanatstvo.

	Frequency	Percent
Sezonski poslovi	2	33,3
Prodavac	1	16,7
Zanatski poslovi (frizer, šivač, stolar)	3	50,0
Total	6	100,0

Polovina ispitanika je iskazalo **interes za neke forme prekvalifikacije**, dokvalifikacije i obuke, ali bez ikakve specifikacije oblasti.

Resursi porodica

Porodice koje su uzorak u S. Mitrovici vrlo **minimalno raspolažu resursima** koji su značajni za prihodovanje. Niko ne obrađuje zemlju i nema prihode od proizvodnje prehrambenih proizvoda. Dvoje se bavi zanatom/ručnim radom- jedan je mađioničar i nedostaju mu rekviziti, a drugi je frizer ima osnovnu opremu i to je glavni resurs koju je uopšte identifikovan.

Oblast interesovanja – očekivana podrška

Poslovi za koje su anketirane porodice iz S. Mitrovice zainteresovane su: Trgovina i tekstilna industrija; Mađioničarski trikovi i animacija za rođendanske zabave, obrada drveta i metala, stočarstvo, uzgoj voća i povrće (plastenik). Porodice u S. Mitrovici, uglavnom uopšteno procenjuju potrebne resurse kojim bi unapredili ili započeli samostalnu delatnost. Raspon nedostajućih sredstava za otpočinjanje posla najčešće se kreće između 3 000 i 5.000 EUR.

Nivo informisanosti i uključenost u zajednicu

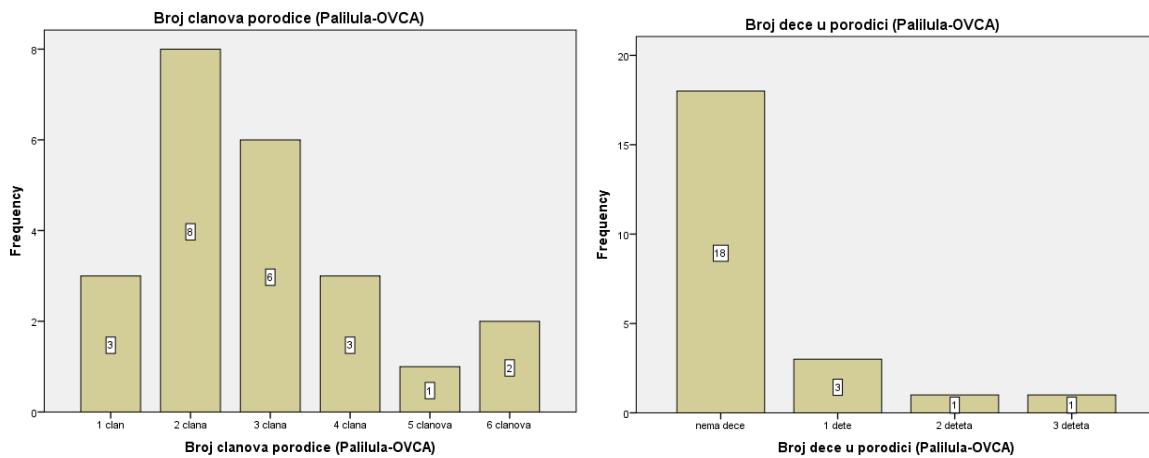
Izbegličke porodice u S. Mitrovici, kao i na nivou celokupnog uzorka, naglašava da je njihov pristup informacijama i dalje na nedovoljnem nivou. To se odnosi na informacije koje se tiču mogućnosti koje pruža nacionalna služba za zapošljavanje ili neki drugi Programi/fondovi. S druge strane, dve porodice smatraju da u njihovom bližem okruženju postoje osobe sa kojima bi udružili rad i sredstva i zajednički mogli krenuti u dohodovne aktivnosti. Jedan od njih ističe spremnost svog poslodavca da sarađuje. Većina ispitanika S. Mitrovici je iznela da nije iskusilo neke prepreka da članovi u potpunosti učestvuju u društvenom životu zajednice i da se uključe u društvene grupe ili udruženja. Takođe, većina intervjuisanih članova su istakli da nisu iskusili nikakva diskriminatorska ponašanja (napad, pretnju, vređanje i sl) na osnovu svog statusa u zajednici.

4.6 Gradska opština Palilula – naselje Ovča

Inicijalnom analizom je obuhvaćen 28 porodica, od kojih je 23 (82%) izrazilo interes za dodatnom podrškom za pokretanje sopstvenog posla. U nastavku, analiza obuhvata samo taj deo uzorka od 23 porodice.

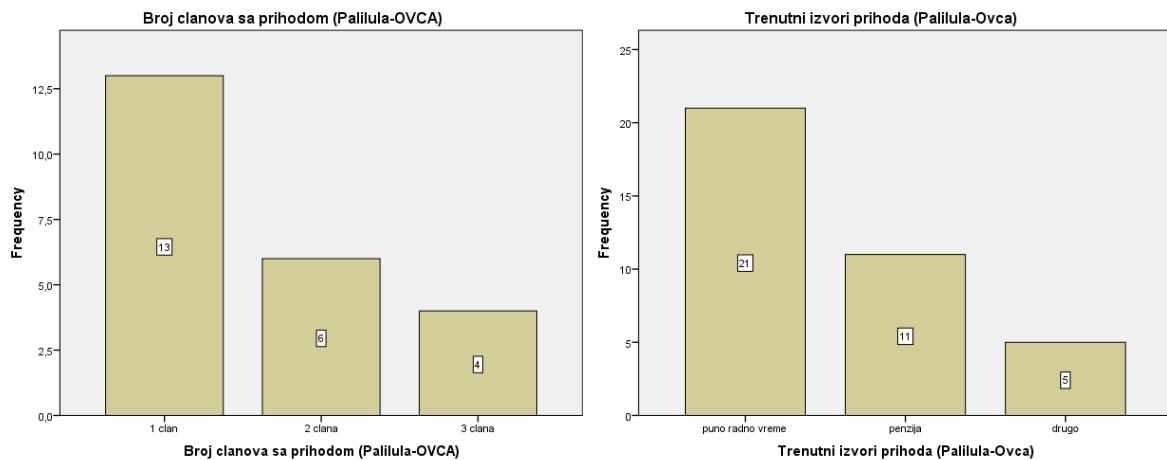
Opšti podaci – profil porodica

U strukturi nosilaca porodičnog domaćinstva, neznatno je više muškarce - 56% (13) u odnosu na broje žena kojih ima 10 – 44%. U odnosu na **nivo obrazovanja**, među anketiranim nosiocima porodičnog domaćinstva dominira stručna prema (48%) – 11 osoba. Višu školu ili fakultetsko obrazovanje imaju 6 osobe (26%), dok se 6 osoba nije izjasnilo o svom obrazovnom statusu. **Radni status** nosilaca porodičnog domaćinstva pokazuje da je 43%, odnosno 10 osoba zaposleno. Nezaposlenih nosilaca domaćinstva ima 7 - (30%), dok 6 penzionera 26% anketiranih. Sve porodice u Ovči su **stambeno pitanje** rešila preko programa izgradnje **stanova**. Porodice sa dva i tri člana su najdominantnija grupacija u Ovči i čine preko 60 % ukupno obuhvaćenih porodica (ima ih 14). Slede jednočlane i četveročlane porodice kojih ima po tri u svakoj kategoriji. Tri porodice imaju jednog člana, a ostatak ima pet i više članova (3 porodice su mnogočlane). Većina porodica (78 %) nema decu kao izdržavane članove. Među članovima porodica u Ovči, registruje se čak 11 osoba sa različitim stepenom invalidnosti. **Detaljnija struktura članova domaćinstva** data je u sledećim grafikonima:

Izvori prohoda porodica

Kada se posmatra porodica kao celina sa aspekta **broja članova porodice koji ostvaruju neki prihod**, u 13 porodice jedan član ostvaruje neki prihod (56%), dok u 6 porodici, po 2 člana ostvaruju neki prihod (26%). Nisu identifikovane porodice bez ikakvog prohoda. Puno radno vreme i penzije članova porodice su najčešće prisutan vid prihodovanja porodica i čine 83% svih prihoda. „Privatno“ radi 3 nosilaca domaćinstva i imaju registrovanu delatnost u oblasti knjigovodstvenih usluga, frizerskih usluga i proizvodnje alkoholnih pića.

Kvalifikacije, znanje i iskustvo

Donja tabela pokazuje da najveći broj porodica u Ovči ima **kvalifikacije** za poslove vezane za **različite oblike zanatskih delatnosti**, među kojima su frizerske, kuvarske, mesarske, bravarske i automehaničarske usluge.

Oblasti znanja i veština koje poseduju	Broj	Procenat
Uzgoj voća i povrća	1	4,3 %
Programiranje	1	4,3%
Kultura	1	4,3%
Frizerske usluge	4	17,4%
Zanatstvo (kuvar, automehaničar, meser, bravarski)	16	69,6%
Ukupno	23	100,0%

U odnosu na **iskustvo** u obavljanju određenih poslova stečeno u poslednjih pet godina, među RHP korisnicima dominiraju poslovi vezani za raznorodne usluge u okviru **sezonskih poslova**, trgovinu zanatstvo. Interes da se uključi u **neke od formi prekvalifikacije**, i obuke iskazalo je blizu 50 % ispitanika. Obuke koje najviše interesuju potencijalne korisnike su: obuka za frizera, pedikira i manikira; krojenje, šivenje i pravljenje vina i rakije.

Resursi porodica

Porodice u Ovči, minimalno raspolažu drugim resursima sem svog znanja i iskustva. Izdvaja se resurs vezan za proizvodnja alkoholnih pića što predstavlja glavni i dodatni izvor prihoda za 3 porodice. Prihod od zanata i ručnog rada (štrikanje, heklanje, umetnički zanati...) se registruje ali je neznatan - samo dve porodice ih ostvaruju kao dodatan prihod od zanata. Vrlo mali broj porodica navodi da poseduje osnovne zanatske alate, mahom su to sitniji kućni alati.

Oblast interesovanja – očekivana podrška

Anketirani nosioci porodičnih domaćinstava u Ovči su u najvećoj meri usmerili svoja očekivanja za podrškom u sledećim oblastima⁶:

- 1. Zanatstvo** Kuvarske, mesarske vrtlarske, frizerske, stolarske automehaničarske, bravarske krojačke zanate
- 2. IT i dizajn**
- 3. Trgovina i poljoprivreda**

Važno je napomenuti da u Ovči 6 porodica (preko 25%) smatra da u njihovom bližem okruženju **postoje osobe sa kojima bi mogli da udruže rad i sredstva** da zajednički krenu u dohodovne aktivnosti. Porodice u Ovči uglavnom nedovoljno precizno procenjuju potrebne resurse i alate kojim bi unapredili ili započeli samostalnu delatnost. Nedostajuća sredstava za otpočinjanje posla najčešće definišu u rasponima od 1.000 do 10.000 EUR, a ređe specificiraju alate koji su im potreбni.

Nivo informisanosti i uključenost u zajednicu

Izbegličke porodice u Ovči, slično kao u drugim naseljima, naglašavaju da je njihov pristup informacijama na nedovoljnem dobrom nivou. To se odnosi na informacije koje se tiču mogućnosti koje pruža nacionalna služba za zapošljavanje ili neki drugi Programi/fondovi. U odnosu na eventualne prepreke da članovi izbegličkog domaćinstva u potpunosti učestvuju u društvenom životu zajednice i da se uključe u društvene grupe ili udruženja, većina ispitanika su izneli stav da nemaju nikakvih prepreka koji ih u tome sprečavaju, dok je u 4 slučaja odgovor bio da **imaju prepreke, ali ih nisu specificirali**. Takođe, većina intervjuisanih članova porodica su istakli da nisu iskusili nikakva diskriminatorska ponašanja (napad, pretnju, vređanje i sl.) , a 4 ispitanika su istakli fizički napad, Verbalno zlostavljanje i diskriminacionu praksu u ostvarivanju prava.

5. Zaključci i preporuke na nivou opština

5.1 Zaključci

- Na osnovu raspoloživih podataka iz anketa da se zaključiti da su u svim posmatranim sredinama i dalje prisutni složeni socio ekonomski i porodični uslovi izbegličkih porodica koje su korisnici RHP programa. Ta složenost nosi određene specifičnosti, razlikuje se po obimu i tipu od mesta do mesta, ali je nesporno da je dalja podrška ovoj populaciji potrebna. Posebno su upadljivi izazovi sa kojim se sreću stanovnici naselja Ovča, kako zbog strukture stanovnika, tako i zbog izolovanosti i dislociranosti.
- I pored rešenog stambenog zbrinjavanja, ekonomski i socijalna nestabilnost RHP korisnika odlikuje većinu sredina u kojem je inicialno mapiranje obavljeno. Mada značajan broj ispitanika ima znanja i iskustvo vezana za poljoprivredna zanimanja, egzistencija se uglavnom gradi na raznorodnim zanatskim poslovima i uslugama.

⁶ Poredjano prema frekventnosti odgovora

- Proces socijalne integracije u uklapanje u lokalnu sredinu je svim posmatranim opštinama se od strane ispitanika opisuje kao status „nema problema“. Sporadični doživljaju diskriminacije i nasilja koji su navedeni, ne ugrožavaju tu opštu pozitivnu sliku.

5.2 Preporuke

- Mada se Inicialnim istraživanjem došlo do mnoštva korisnih podataka na nivou svake od šest opština, apsolutno je nesporno da je dalje dubinsko, individualno orjentisano ispitivanje potreba i kapaciteta porodica neophodno kako bi se došlo do najoptimalnijeg plana za intervenciju kod najprioritetnijih porodica.
- Prilikom finalnog izbora porodica za podršku kroz mere Program socijalne inovacije, potrebno je naći balans između socijalnog statusa - vulnerabilnosti porodice i njenih kapaciteta, resursa i potencijala da održi promenu prema kojoj se ide. Kombinacija kriterijuma humanitarne intervencije i dohodovnog/ekonomski postavljenog pristupa je potrebna.
- U pristupu odabira najadekvatnije strategije intervencije, potrebno je dublje istražiti šanse za udruživanje više porodica/pojedinaca u smislu interesa, raspoloživih resursa , znanja i kapaciteta, obzirom da inicijalno istraživanje ne ukazuje da je taj pristup u dovoljnoj prepoznat od strane ispitanika kao prihvatljiv i moguć.
- Individualiziran pristup – sprovođenje intervencija koja se zasniva na nadogradnji postojećih resursa porodice je u većoj meri prepoznata od strane potencijalnih korisnika kao primenljiva i prihvatljiva. U prilog ovakvom pristupu ide i smanjen rizik od neuspeha.
- Oblast intervencije treba primarno tražiti u podršci postavljanju ili daljem razvijanju uslužnih i zanatskih delatnosti RHP korisnika jer je za njih iskazan veći interes i one su već u dobroj meri prisutne kao sporadični ili izvor prihoda. Intervencije vezane za podršku poslovima u oblasti poljoprivrede su takođe moguće u izraziti ruralnim područjima i kod porodica koje poseduju adekvatan zemljišni resurs.